

Теория и опит
Theory & Practice

ХУДОЖЕСТВЕНИ ТЕХНИКИ ЗА АКТИВИЗИРАНЕ НА ВЪОБРАЖЕНИЕТО ПРИ СЕДЕМГОДИШНИ ДЕЦА В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

Лиляна Расокова
48. ОУ „Йосиф Ковачев“ – София

Резюме. В учебната дейност въображението гарантира способността на децата да решават творчески задачи, да откриват и създават нови, необичайни образи; да преобразуват и комбинират идеи, знания по нетрадиционен, дори „фантазен“ начин.

Да се проследи до каква степен художествените техники водят до активизиране на въображението в обучението по изобразително изкуство при седемгодишните деца е целта на създадената алтернативна програма, по която се работи. Използването на подходящи художествени техники е един от начините да събудим „дремещия“ творец у всяко дете.

Рисунката е средство за изразяване, израз на детската душевност, тя е „език“, сигнал, има свое излъчване, свой стил, свой „почерк“.

Докато извършват своята художествена дейност, децата извършват сложни мисловни операции – анализират, диференцират действията на героите си и техните взаимоотношения. Разкриват мотивите на поведение, обобщават постъпките им с оглед на известни норми и правила.

Ефективността на използваните техники зависи от поставените задачи, от мотивацията на учениците и организацията на подготовката от страна на учителя и учениците. Създаването на подходяща атмосфера, използването на разнообразни методи и техники, представянето на новия материал чрез интерактивни методи, съревнования, динамика са гаранция за добри резултати. Художествените техники за активизиране на въображението представляват необятно поле за изява на седемгодишните ученици, повишават нивото на самооценката и самочувствието им.

Keywords: imagination, artistic techniques, painting, activating

Настоящата статия представя педагогическа практика за подбора на подходящи и действащи техники, които оформят една алтернативна програма. Следвайки я, тя води до улесняване работата на учителя и постигане на предварително набелязаните резултати.

Да се развива у детето изконният дар на въображението е сложна и благородна цел, което означава – да се открие у малкия човек бъдещият творец. Да се насочва въображението – това означава едновременно да се възпитава

отношение към света – активно, оптимистично, доброжелателно. Без развито въображение няма не само открит, но и широк поглед върху нещата.

Актуалността на проблемите за въображението, фантазията, творчеството и креативността се обуславя от редица съображения, произтичащи от проблемите на съвременното обществено-икономическо и техническо развитие. Прогресивното развитие във всички области на обществеността и икономическия живот се осъществява благодарение на творческите постижения на хората, работещи в тези области.

Ролята на изобразителното изкуство е особено важна при изграждане на детската личност. Срещата с произведенията на изобразителното изкуство провокира наблюдателността, емоционалното възприемане на художествените образи, хармонията на багрите. Това дава възможност още от крехката седемгодишна възраст децата да се освобождават от готовите, шаблонни решения и да търсят нови и оригинални, да проявяват критичност и самостоятелност на мисленето, да дават „полет“ на въображението.

Самата аз проявявам траен интерес към проблема за активизиране на въображението във всички сфери. Без активната дейност на въображението на учениците е невъзможно те качествено да усвояват учебния материал, нито да се изгради естетическото им отношение към действителността, разбирането на прекрасното, умението да го видят и да му се насладят, защото освен всичко останало „Въображението е окото на душата“ (мисъл на Жозеф Жубер).

С настоящото изследване бих искала да активизирам, да провокирам въображението чрез художествени техники на изобразителното изкуство, защото чрез рисунката седемгодишните деца могат да дадат свобода на своето въображение, без да се страхуват постъпили ли са правилно или не. Тук всичко е позволено. Всеки малък творец може да изпълни представи, впечатления, чувства, минал опит в своите рисунки. Според А. Айнщайн „Въображението е по-важно от знанието“. Именно важноста на този психичен процес обуславя и моя интерес към него.

Ако във всеки малък човек „време“ бъдещ творец, художник, изобретател, защо ние, учителите, да не го подтикнем да излезе наяве.

Държавните образователни изисквания и стандарти на учебното съдържание определят параметрите на знанията, уменията и отношенията на целия начален етап на основната училищна степен (1.– 4. клас).

Съдържанието на учебната програма за 1. клас се съобразява с държавните образователни изисквания (ДОИ), но те не са ограничителна рамка, а основа за творческо прилагане на учебната програма съобразно с условията на заобикалящата природна и социална среда. ДОИ са конструкцията на учебното съдържание, върху която учителят построява конкретния модел на учебния процес с варианти според използваните методи и методически подходи.

Въз основа на ДОИ за първи клас предлагам алтернативна програма от художествени техники, активизираща въображението у учениците. Чрез нея,

освен че се активират горепосочените психични функции, се разширяват познанията за реални и фантазни образи и обекти, реални и фантазни ситуации и пространства. Повишава се нивото на познание за видовете и жанровете в изкуството, добиват се умения за работа с различни изобразителни материали и техники. Обогаत्या се сетивният опит, разкриват се връзки между различните видове изкуства, обогатяват се емоционалният и познавателният свят на децата чрез разглеждане на произведения от световното и българското изобразително изкуство.

Художествени техники. Алтернативна програма

1. „Да съживим петната“ – адаптирано по О. Занков, 2 учебни часа

Ключови понятия: монотипия, фантазия, реалност

Критерии за оценяване:

- изобразителна грамотност;
- художествена изразителност.

Показатели за точково оценяване:

- всеки образ, създаден чрез дорисуване – 1т.
- всеки образ от различна предметна сфера – 1т.
- всеки фантазен, необикновен или оригинален образ – 1т.

Максимален брой точки – 18.

Учителят предварително прави избор на подходящ текст за въвеждане към темата. Подготвя и тиражира монотипии (отпечатъци), които раздава на учениците, подготвя произведения на графичното изкуство.

На дъската се подредени графични творби от различни епохи и жанрове, изпълнени с различни графични материали и техники.

Учителят обръща внимание, че когато небето е изпълнено с облаци, те непрекъснато менят формата си. Ако се вгледаме, можем да открием най-различни образи сред тях.

Учителят чете приказката:

„Какво ми разказват облаци“ – Виктор Самуилов

Не че съм вълшебник, ама излегна ли се на тревата, мога да извикам на небето всякакви гости.

Онзи ден, ако щете ми вярвайте, над мен преминаха Снежанка и шестте джуджета. Седмото джудже го нямаше, навярно се бе заиграло сред нечие друго небе и затова Снежанка тревожно се оглеждаше да го търси, докато изчезна зад билото на планината. Вчера пък огромен и зъбат динозавър подплаши ято щъркели, но те успяха да се измъкнат от ноктите му и отлетяха далече на юг.

Казах ви: не съм вълшебник. Вълшебни са облаци, подгонени от вятъра. Аз само откривам в очертанията им най-чудати и разнообразни неща.

Само че днес не ми върви никак. Небето над мен е синьо, синьо, синьо и по него се носи едно-единствено облаче. Ако ви кажа, че това е запъхтялото седмо джудже, което бърза да настигне Снежанка, ще ми повярвате ли?

Инструкция, която дава учителят: „Върху предварително подготвените монотипии открийте образи – реални и фантазни. Дорисувайте ги, като използвате материали по избор – молив, флумастер, пастел. Включете един от новополучените образи в подходяща среда (реална или фантазна)“.

Учениците изпълняват задачата самостоятелно.

Урокът завършва със съвместно обсъждане творбите на учениците.

2., „Накарай фигурата да оживее“ – адаптирано по О. Занков, 2 учебни часа
Ключови понятия: въображение, асоциативност

Критерии за оценяване:

- изобразителна грамотност;
- художествена изразителност.

Показатели за точково оценяване:

- всеки новосъздаден образ чрез дорисуване – 1 т.;
- всеки различен образ – 1 т.;
- всеки оцветен (декориран) образ – 1 т.;
- всеки оцветен (декориран) образ – 1 т.

Максимален брой точки – 18.

Учителят подготвя листове с по шест полета, с по една геометрична фигура във всяко поле.

На дъската са подредени произведения, в които присъстват геометрични фигури – елементи от българска шевица, произведения на кубизма.

Учителят разделя класа на три групи – по една геометрична фигура за всяка група. Обръща се към децата:

„Изобразете колкото можете повече и по-разнообразни форми, обекти, в основата на които лежи конфигурацията на зададената фигура. Стремете се към оригиналност. Ще получите индивидуален лист, за да не заимствате от другите деца“.

Учениците работят самостоятелно, като използват цветни моливи.

Отчитат се броят, разнообразието и необичайността на решенията.

С най-добрите изображения от всяка група се прави обща картина, в която се включва целият клас.

3., „Нарисувай най-смеешното, най-страшното, най-странното животно“ – адаптирано по О. Занков, 2 учебни часа

Ключови понятия: апликация, аглутинация, въображение, фантазен образ.

Критерии за оценяване:

- изобразителна грамотност;
- художествена изразителност.

Показатели за точково оценяване:

- всеки създаден фантазен образ чрез комбиниране на части и дорисуване – 1т;
 - цветово изграждане на образите – 1т;
 - предизвикване на чувства (страх, смях, странност) - 1т.
- Максимален брой точки – 9.

Учителят подготвя нагледни материали – снимки, рисунки на кентаври, змейове, русалки и други. Осигурява части от различни животни (нарязани).

Учителят припомня какво чувство у човек трябва да предизвика едно смешно, странно и страшно животно. Съпоставят се реални животни с образите от нагледните материали и се коментират разликите.

Изяснява се технологията за получаване на нов образ – чрез апликация и аглутинация.

Учителят раздава различни части от животни на всеки ученик и ги насочва:

„Подредете частите така, че да получите образи на най-смешното, най-странното и най-страшното животно. Дорисувайте всеки образ, за да се постигне завършеност на животното. Оцветете го“.

Учениците работят самостоятелно.

Подрежда се изложба в класната стая. Коментира се всяка творба, за да се разбере постигнат ли е желаният ефект за смешен, странен и страшен образ.

4. „Разказ в картини“ – адаптирано по О. Занков, 2 учебни часа

Ключови понятия: разказ в картини, кадър, ритъм, въображаема ситуация.

Критерии за оценяване:

- изобразителна грамотност;
- художествена изразителност.

Показатели за точково оценяване:

- завършек на историята – 1т;
- ритъм или равновесие, постигнато в композицията – 1т;
- цялостно цветово изграждане на рисунката – 1т;
- цветови акцент на образа – 1т.

Максимален брой точки – 16.

Учителят осигурява нагледни материали – списания с комикси, албуми, в която серия от картини разказва някаква история.

Учениците под ръководството на учителя си припомнят познати приказки, представени като серия от картини: „Дядо и ряпа“, „Житената питка“, „Дядовата ръкавичка“. Учителят припомня, че в серия от картини случката се разказва последователно и са нарисувани най-важните моменти.

Насочва ги: „Разкажете в картини своя история, като използвате един от образите, създадени миналия час (смешен, странен, страшен). Включете образа в подходяща среда. Не забравяйте, че рисунките трябва да разказват по-

следователно историята и е желателно тя да бъде представена в 4 кадъра. Когато сте готови с рисунките, измислете текст към тях“.

Учениците работят самостоятелно.

Учениците по желание показват своите творби и разказват историята на героите си. Представянето протича в приповдигната емоционална атмосфера.

5. „Нарисувай края на приказката“ – адаптирано по О. Занков, 2 учебни часа

Ключови понятия: въображение, представи, илюстрация

Критерии за оценяване:

- изобразителна грамотност;
- художествена изразителност.

Показатели за точково оценяване:

- всеки завършек – 1т.;
- усет за равновесие в композицията - 1т.;
- цялостно цветово изграждане на рисунката – 1т.;
- характеризиране на главните герои чрез цветовете – 1т.

Максимален брой точки – 4. (Ако има 2 завършека, максималният брой точки е 8.)

„Рибарят и страшният дух – адаптирана от В. Божилова по „Приказките на Шехерезада“

Някога, преди много години, живял стар беден рибар, който имал жена и две дъщери. Всеки ден той отивал край морето да лови риба, но никога не хвърлял мрежата повече от четири пъти.

Веднъж рибарят отишъл на морския бряг, снел торбата от рамото си и хвърлил мрежата във водата. Като почакал някое време, той затеглил мрежата към брега, но тя била много тежка и беднякът едва я измъкнал навън. Зарадвал се старецът, че е хванал богат улов, но като погледнал в мрежата, що да види – в нея вместо риба имало един магарешки скелет. Учудил се рибарят, извадил магарешкия скелет, изцедил мрежата и пак я хвърлил. Почакал малко и пак я затеглил, но този път мрежата била още по-тежка. С голяма мъка рибарят я измъкнал на брега, но този път вътре намерил само една голяма делва, пълна с пясък и тиня. Бедният старец хвърлил трети път мрежата и този път тя била още по-тежка, но вътре имало само парчета от глинени делви, камъни и пясък.

Тогава рибарят вдигнал очи към небето и извикал:

– Милостиви Аллах! Ти знаеш, че хвърлям мрежата само четири пъти. Три пъти вече хвърлях напразно, помогни ми поне четвъртия път да хвана малко риба.

И като изрекъл тези думи, старият рибар метнал мрежата за четвърти път. Постоял, почакал и пак почнал да тегли. Ала сега вече мрежата била толкова тежка, че не се и помръдвала. Рибарят се съблякъл, гмурнал се във водата и най-после успял да измъкне мрежата на брега. Като я раздиплил,

намерил в нея една грамадна медна стомна, здраво запушена с оловна запушалка, върху която бил издълбан печатът на цар Сюлейман.

Зарадвал се бедният рибар и си рекъл: „Ще продам тоя съд на някой медникар и все ще взема за него две-три жълтици“.

Старецът разклатил стомната и усетил, че е пълна с нещо. „Чакай да видя какво има вътре“ – казал рибарят и като извадил ножа си, изтеглил оловната запушалка. Но за негова изненада от гърлото на съда се извил гъст дим, който се издигнал чак до облаците. После всичкият дим се събрал, затрептял и се превърнал в исполински великан, чиято глава стигала до небето, а нозете му опирали о земята. Главата му била като кубе на храм, ръцете – като грамадни вили, нозете – като корабни мачти, устата – като пещера, зъбите – като воденични камъни, носът – комин, очите – като пламтящи факли.

Като видял това чудовище, рибарят се вцепенил от уплаха: нозете и ръцете му затреперили, зъбите му затракали, пред очите му притъмняло.

А великанът извикал:

– Няма друг бог освен Аллах и Сюлейман е негов пророк! О, могъщи Сюлеймане, не ме убивай! Обещавам ти, че няма вече да се противя на твоите заповеди и ще изпълнявам всяко твое желание!

Тогава рибарят му рекъл:

– Нещастнико, как се осмеляваш да наричаш Сюлейман пророк на Аллах! Нима не знаеш, че са минали вече осемнадесет столетия, откакто Сюлейман е умрял, и ние живеем в друго време? Разкажи ми какво се е случило с теб и как си попаднал в тая стомна!

И страшиният дух отговорил:

– Радвай се, рибарю, аз ти нося добра новина!

– С какво ще ме зарадваш? – попитал бедният рибар.

– С това, че ей сега ще умреш от най-ужасна смърт.

– Какво зло съм ти сторил, та ще трябва да умра? Аз те освободих от стомната и те върнах на земята! – извикал рибарят.

А духът казал:

– Оставям на теб да решиш от каква смърт искаш да умреш.

– Тъй ли ми се отплащаши за добрината? – промълвил огорчен рибарят.

– Да, ти ще умреш, но преди това чуй моята история! – рекъл великанът.

– Аз въстанах против Сюлейман и той заповяда на своя везир да ме заведе при него. Като ме видя, Сюлейман ми предложи да приема неговата вяра и да го призная за свой господар, но аз отказах. Тогава той разпореди да донесат тая стомна, затвори ме в нея, запои я с олово и я запечата с печата си. После повика покорните си духове и им заповяда да хвърлят медната стомна в морето. Осемнадесет столетия прекарах аз под водата, като повтарях всеки ден, че ще обогатя навеки тоя, който ме освободи. Но времето мина-

ваше и никои не се явяваше да ми помогне. Тогава ме обхвана страшна ярост и аз се заклях, че ще убия своя освободител, като му предложа да си избере каквато смърт иска. И ето ти, рибарю, ме освободи и аз ти предлагам да решиш от каква смърт желаеш да умреш.

Като разбрал, че смъртта му е неизбежна, рибарят прибегнал до хитрост и рекъл:

.....

Учителят предварително прави избор на подходящ текст с фантастичен сюжет.

В хода на урока учителят запознава децата с непозната приказка с фантастичен сюжет. Прочита я, като прекъсва четенето в момента, в който главният герой попада в необикновена, драматична ситуация „А после?“ – питат децата, когато учителят прекъсне разказа. Дори когато приказката е съвсем свършена, все ще се намери начин за някакво „после“. Действащите лица са готови да продължат действието, познаваме поведението им, знаем в какви отношения се намират помежду си, просто въвеждаме нов елемент и това привежда в действие целия механизъм.

Учителят им казва: „Дорисувайте края на приказката. Решете сами как ще завърши проблемната ситуация на героя. Може да нарисувате два завършека, но важното е да изградите картината цялостно, като цветово акцентирате на главните герои“.

Учениците изпълняват задачата самостоятелно, като определят изразните средства с оглед на съдържанието на завършека.

Урокът завършва с представяне на творбите. Прочита се авторовият край на приказката.

Въображението като познавателен психически процес е обект на педагогически и психологически проучвания.

В учебната дейност въображението гарантира способността на децата да решават творчески задачи, да откриват и създават нови, необичайни образи; да преобразуват и комбинират идеи, знания по нетрадиционен, дори „фантазен“ начин.

Въображението е в основата както на играта, където детето реализира различни потребности и желания, така и в художествено-естетическата дейност, където осигурява разгръщане на творческите потребности.

Рисунката е средство за изразяване, израз на детската душевност, тя е „език“, сигнал, има свое излъчване, свой стил, свой „почерк“.

Докато извършват своята художествена дейност, децата извършват сложни мисловни операции – анализират, диференцират действията на героите си и техните взаимоотношения. Разкриват мотивите на поведение, обобщават постъпките им с оглед на известни норми и правила. Пренасят своите норми на поведение върху героите си в зависимост от познанията за околната природна и обществена среда, мотивират действията и постъпките им. Детето емоци-

онално използва своя опит, поставя го в нови връзки, без да подражава на своите другарчета. В единство въображението и мисленето придават мотивираност и завършеност на художествената дейност.

Важна особеност е изострената наблюдателност. Човекът творец се отличава от обикновения човек с това, че вижда в околната действителност неща, които не всеки забелязва. Но наблюдателността не е достатъчна. Тя дава възможност да се набира информация, която трябва да се използва. Главна роля в това отношение има участието на въображението и мисленето на човека. Важни са критичността и самостоятелността на психичния процес – въображение, благодарение на което човек може да се освободи от готовите, шаблонните решения и да търси нови, оригинални такива. Може да се прояви богатството на въображението, неговата активност в съчетание с възприятието и мисленето. Не без значение са емоционалността и мотивацията на индивида. Те определят до голяма степен индивидуалното своеобразие на детето и потребността да сподели своите преживявания и постижения с другите.

В техниката „Да съживим петната“ (откриване на образи по теста на Роршах) учениците откриват фигури във всички петна и създават образ, като ги дорисуват. Малцина от учениците рисуват фантазен, необикновен образ, но всички ученици са дали оригинални решения за създадените образи. Повечето образи са от различна предметна сфера, но предпочитана от малките ученици е тази на животните.

Художествената техника „Накарай фигурата да оживее“ активизира въображението на учениците. Почти всички са създали образи чрез дорисуване, като в основата им лежи определена геометрична фигура. Образите са най-различни, оригинални и артистични. Всеки образ има своето цветово решение. Учениците работят на групи, като всяка група има определена геометрична фигура като основа за бъдещите им творчески виждания. И трите групи се справят успешно.

Тази техника позволява учениците смело да заявят и изобразят решенията, защото те са базирани на техния опит (колкото и малък да е за тяхната седемгодишна възраст).

Техниката „Създаване на фантазно животно“, при която се създават нови образи, е приятно и забавно изживяване за участниците в процеса. Атмосферата е приповдигната заради стремежа да се постигне успех при създаване на най-смешен, най-страшен, най-странен образ. Използва се аглутинацията. Това е механизъм, при който свободната игра на въображението се изразява с пълна сила. При нея констелация от представи, съставлящи образите на въображението, се изгражда чрез съединяване на несъединими в реалността качества, свойства, части на предметите или чрез съчетаване на представи за части, свойства и качества на отдалечени един от друг предмети, които по-рано никога реално не са били съчетавани. Такива са много машини и механизми.

зми, амфибията като способ за получаване на нов образ, а и дорисуването за неговата завършеност. Почти всички образи носят своето послание, а именно да бъдат смях, страх или да бъдат странни и са представени с интересни цветови решения, нетипични за реалните животни.

Водени от свободата на взетите решения, от ясната целенасоченост при осъществяване на поставената задача и пълната мобилизация на силите децата дават воля на въображението си.

Ролята на въображението и чувствата в детската личност се характеризира с повишена мечтателност, това например е отразено в техниката „Разказ в картинки“. Често пъти децата живеят в света на своите мечти, които се намират под влияние на неосъществени желания или поради порива на радостни преживявания. Те пренасят героите от своите рисунки в необичайни ситуации, борят се с други фантазни същества, но винаги приятелството побеждава и доброто тържествува.

Справянето с тази задача може би се дължи на това, че използваният образ е създаден от самия тях в предходния урок. От значение е и че им се дава право на избор кой от създадените образи да използват. А децата ще използват този, който най-много им допада и е най-близо до тях като усещане. Всички ученици довършват разказа си в картинки и емоционалният градус се покачва, защото всички искат да разкажат своята история пред класа.

Художествената техника „Да се нарисува края на приказката“ е особено интересна и предпочитана от тях. Децата обичат приказките. Потопят се в нея и слушат със затаен дъх. Те знаят, че тя ще свърши, но как? Това, че те трябва да решат как, предизвиква особено оживление. Всеки иска да даде най-оригинално решение, но болшинството от тях се сведоха до това, че доброто ще победи. Малко са тези, които избират да нарисуват два завършека на приказката.

Рисунките се характеризират с цветови акцент. Този механизъм подсилено подчертава някакви признаци на предметите, а също така изтъква на преден план по-съществени белези на обектите на въображението и откроява тяхната важност и значимост. Върху акцентировката се изграждат карикатурата, дружеският шарж, плакатът и др. на главните герои и пълно цветово изграждане на творбата. В композиционно отношение децата умеят да организират пространството на листа, да избират действията, които изпълняват фигурите в нея (поза, движение). Може да се заяви, че тази техника активизира въображението.

След проведената алтернативна програма при учениците от първи клас в обучението по изобразително изкуство дава основание да се направят следните изводи:

1. Художествените техники активизират въображението и са добра основа за творческа изява на седемгодишните ученици.
2. Учениците подхождат към всяка поставена задача, като използват всички натрупани знания, умения и техники.

3. Контактът с произведения на българското и световното изкуство развива качества на личността като въображение, творческо мислене, наблюдателност, креативност, любознателност, самокритичност.

4. Изгражда се естетическо и оценъчно отношение към собствените творби и към творбите на другите.

Използването на подходящи художествени техники е един от начините да събудим „дремещия“ творец у всяко дете.

Ефективността на използваните техники зависи от поставените задачи, от мотивацията на учениците и организацията на подготовката от страна на учителя и учениците. Създаването на подходяща атмосфера, използването на разнообразни методи и техники, представянето на новия материал чрез интерактивни методи, съревнования, динамика са гаранция за добри резултати. Поощряването за вземане на нестандартни решения са трамплин за „полет“ на въображението и малките ученици дават всичко от себе си. Те обичат да са център на внимание и „горят“ от нетърпение да споделят своите истории, превъплътени в рисунки. Художествените техники за активизиране на въображението представляват необятно поле за изява на седемгодишните ученици, повишават нивото на самооценката и самочувствието им.

Емоционалният градус е твърде висок по време на целия процес, децата се вълнуват при всяка от поставените задачи. Допирът с произведения на българското и световното изкуство обогатява както културата, така и емоционалният им свят.

Използваните художествени техники за активизиране на въображението са старт за активизиране на въображението въобще.

ЛИТЕРАТУРА

- Балабанова, М. (1999). *Граматика на фантазията дискурс*. „Образование“.
- Батоева, Д. (2006). *Педагогическа и психологическа диагностика*. София.
- Ганев, Ив. (2002). *Въображение и рационалност*. София: Институт за философски изследвания БАН.
- Димитров, Д. (2006). *Книга за учителя – I клас*. София: Просвета.
- Димитров, Д. (2006). *Учебник по изобразително изкуство – I клас*. София: Просвета.
- Занков, О. (1988). *Възприемане на произведенията на изобразителното изкуство*. София.
- Занков, О. (2005). *Развитие и диагностика на децата от предучилищна и начална училищна възраст*. Велико Търново: Слово.
- Маркова, Д. (2005). *Диагностични възможности на детската рисунка*. София: Веда словена.
- Минчев, Б. (1998). *Проблеми на общата психология*. София: Веда словена.

Пирьов, Г. (1993). *Децата и ние (актуални проблеми на детството)*. София: Веда словена.

Пирьов, Г. (2000). *Проблеми на когнитивната психология*. София: Проф. Марин Дринов.

ART TECHNIQUES FOR ACTIVATING THE IMAGINATION OF SEVEN-YEAR-OLD CHILDREN IN ART CLASSES

Abstract. Imagination in learning activities is fundamental for children's ability to solve creative tasks, to discover and to create new, unusual images, to modify and to combine ideas and knowledge in an untraditional, even "surreal", way.

The objective of the alternative programme introduced in the article is analyzing and determining the extent to which certain artistic techniques, used in art lessons, trigger seven-year-olds' imagination. The use of proper artistic techniques is a way of awakening the inventor "sleeping" in every child.

The painting is a mean of expression, an expression of a child's soul. It is a language, a sign with its own spirit, style, and signature.

When engaged with artistic activities, children perform complex mental operations; they analyze, differentiate their main characters' deeds and relationships. In this process children reveal motives for definite kinds of behaviour, classify characters' actions referring to certain norms and values.

The effectiveness of the used techniques depends on the tasks assigned, on pupils' motivation, and on the organization of both the teacher and the students. The creation of an appropriate atmosphere, the use of various methods and techniques, the introduction of new material using interactive methods and contests, and dynamics, guarantee good results. Artistic techniques for activating imagination are a boundless field for self-presentation for seven-year-old students. They raise the children's level of self-esteem and self-confidence.

Lilyana Rasokova

✉ 48th Secondary School "Yosif Kovachev" – Sofia
21, Klokotnica Str.
e-mail: albalii@abv.bg